

Het verloop van een echtscheiding (Bastaits Kim, Christine Van Peer, Dimitri Mortelmans, Inge Pasteels, Elisabeth Alofs)

In dit deel komen verschillende kenmerken van het echtscheidingsverloop aan bod. Een echtscheiding is een proces, dat begint lang voor een koppel de echtscheiding aanvraagt en eindigt lang nadat de echtscheiding is uitgesproken. Het begint met het spreken over echtscheiding, dan neemt men de beslissing om uit elkaar te gaan en vervolgens start men de echtscheidingsprocedure. Vaak heeft men ook een belangrijke reden om uit elkaar te gaan, die niet voor iedere partner van het ex-koppel hetzelfde is. Ook na de uitspraak, blijft het echtscheidingsproces vaak nog emotioneel doorwerken, zowel voor de ex-partners als voor de kinderen.

Vooraleer enkele opmerkelijke resultaten over het verloop van een echtscheiding te belichten, geven we eerst een kort overzicht van de verschillende wetwijzigingen in de echtscheidingswet. Soms zijn de respondenten immers opgedeeld in groepen, naargelang de wetgeving waaronder zij gescheiden zijn. In de onderstaande tabel vindt u een overzicht:

- Wet juli 1962:** afschaffing van akkoord van ascendenten bij EOT
- Wet juli 1972:** vereenvoudiging van procedure door toelaten EOT
- Wet juli 1974:** feitelijke scheiding van 10 jaar kan omgezet worden in echtscheiding
- Wet december 1982:** tijdsduur feitelijke scheiding herleid van 10 tot 5 jaar
- Wet juni 1994:** verkorte en vereenvoudigde procedures EOT en scheiding op grond van bepaalde feiten
- Wet april 2000:** tijdsduur feitelijke scheiding herleid van 5 tot 2 jaar
- Wet april 2007:** verkorte en vereenvoudigde procedure en omvorming van de gronden van scheiding

Het beslissingsproces – Een echtscheiding begint bij de beslissing tot scheiden. Eerst spreekt men erover, dan beslist men om te scheiden en dan wordt de procedure gestart. Uit tabel 1 blijkt dat het vooral de vrouwen zijn die beslissen tot een echtscheiding. In ongeveer 1 op de 2 gescheiden koppels zijn het de vrouwen die het eerst over een echtscheiding spreken (55.1%), beslissen om te scheiden (51.0%) en de procedure starten (48.1%). Bij ongeveer een kwart van de gescheiden koppels is dat de man. Wat opvalt is dat, hoewel spreken vooral door één van beide gebeurt, het beslissen om uit elkaar te gaan (18.8%) en het starten van de echtscheidingsprocedure (26.2%) veel vaker door beide partners samen gebeurt.

Tabel 1 Het beslissingsproces van echtscheiding

	Spreken		beslissing		procedure	
	N	%	N	%	N	%
man	1012	29.1	990	28.4	850	24.5
vrouw	1919	55.1	1777	51.0	1671	48.1
beiden samen	353	10.1	655	18.8	909	26.2
beiden apart			62	1.8	43	1.2
er is niet over gepraat	199	5.7				
	N=3483		N=3484		N=3473	

Belangrijkste reden om te scheiden – Wanneer men beslist om te scheiden, is er uiteraard een reden om uit elkaar te gaan. Wat als belangrijkste reden voor echtscheiding binnen de ex-koppels (N=1113) wordt opgegeven, komt hieronder aan bod. Het gaat dan om de reden die de man van het ex-koppel opgeeft versus de reden die de vrouw van het ex-koppel opgeeft.

Zowel de man als de vrouw binnen een ex-koppel geven vooral relationele problemen en ontrouw op als belangrijkste redenen. Ook alcohol- of andere verslavingsproblemen, meningsverschillen over het uitgavenpatroon of de vrijetijdsbesteding en een gebrek aan vrijheid worden door zowel mannen als vrouwen van hetzelfde huwelijk genoemd als reden voor scheiding. Daarnaast zien we dat de mannen van de ex-koppels opnieuw vooral een téveel bezig met het werk, communicatieproblemen en problemen met familie, kennissen of vrienden opgeven als belangrijkste reden voor echtscheiding. Hun vrouwen geven daarentegen vooral jaloezie, problemen met lichamelijk geweld of andere reden op als reden. Ook binnen ex-koppels zien we dus dat de redenen voor mannen en vrouwen om uit elkaar te gaan, kunnen verschillen. Binnen ex-koppels geeft slechts 19.5% van de ex-koppels dezelfde reden voor echtscheiding op. 80.5% geeft een verschillende reden op. Indien verschillend, welke 2 redenen bij man en vrouw komen dan het vaakst naast elkaar voor? In Tabel 1 worden de meest voorkomende combinaties van redenen binnen het ex-koppel op een rijtje gezet.

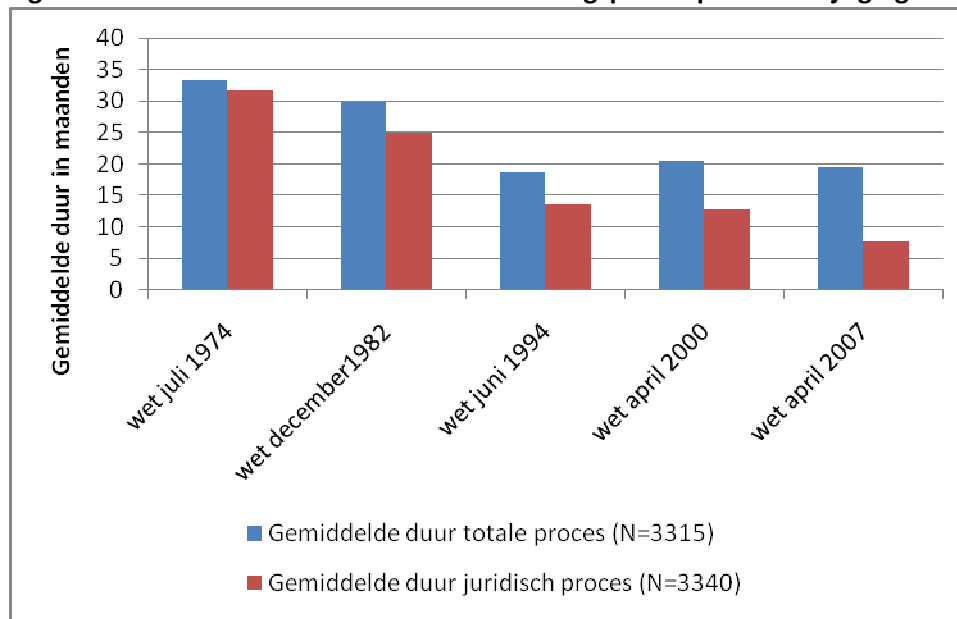
Tabel 1 Meest voorkomende combinaties van belangrijkste redenen om te scheiden per ex-koppel (N=886)

<i>reden man</i>	<i>reden vrouw</i>	<i>%</i>
We waren uit elkaar gegroeid	We pasten niet bij elkaar	7.9
We waren uit elkaar gegroeid	Mijn ex-echtgenoot kreeg een andere relatie	5.2
Mijn ex-echtgenote kreeg een andere relatie	We pasten niet bij elkaar	4.7
We pasten niet bij elkaar	We waren uit elkaar gegroeid	4.7
We waren uit elkaar gegroeid	Tekort aan aandacht, begrip en liefde	4.5
Mijn ex-echtgenote kreeg een andere relatie	We waren uit elkaar gegroeid	4.5
We pasten niet bij elkaar	Mijn ex-echtgenoot kreeg een andere relatie	4.0
Tekort aan aandacht, begrip en liefde	We waren uit elkaar gegroeid	2.9
We pasten niet bij elkaar	Tekort aan aandacht, begrip en liefde	2.4
Mijn ex-echtgenote kreeg een andere relatie	Tekort aan aandacht, begrip en liefde	2.3

Als eerste valt op dat de man en de vrouw van het ex-koppel, indien ze niet dezelfde reden opgeven, wel vaak een soortgelijke reden opgeven om uit elkaar te gaan. De combinaties van niet bij elkaar passen, een tekort aan aandacht, begrip en liefde en uit elkaar gegroeid zijn, komen zeer vaak voor. Daarnaast zien we dat zowel de man als de vrouw van hetzelfde koppel, indien ze een nieuwe relatie kregen, niet deze nieuwe relatie opgeven als belangrijkste reden om te scheiden maar wel het uit elkaar groeien, tekort aan aandacht, begrip en liefde of niet bij elkaar passen. Wie dus een nieuwe relatie heeft, ziet dit niet als belangrijkste reden voor de breuk, maar misschien eerder als een gevolg van hun belangrijkste reden, namelijk het uit elkaar groeien of niet meer bij elkaar passen.

Duur van het echtscheidingsproces – Een echtscheidingsproces kan op twee manieren worden bekeken. Het totale echtscheidingsproces loopt van het moment dat de ex-partners feitelijk apart gaan wonen tot aan de rechterlijke uitspraak van de echtscheiding. Daarnaast is er ook het juridische echtscheidingsproces dat begint bij het starten van de echtscheidingsprocedure en eindigt met de rechterlijke uitspraak van de echtscheiding. De duur van een echtscheiding kan sterk verschillen naar gelang de wet waarmee men gescheiden is. In figuur 1 zie je de gemiddelde duurtijd voor het totale en het juridische echtscheidingsproces voor iedere nieuwe wetgeving rond echtscheiding.

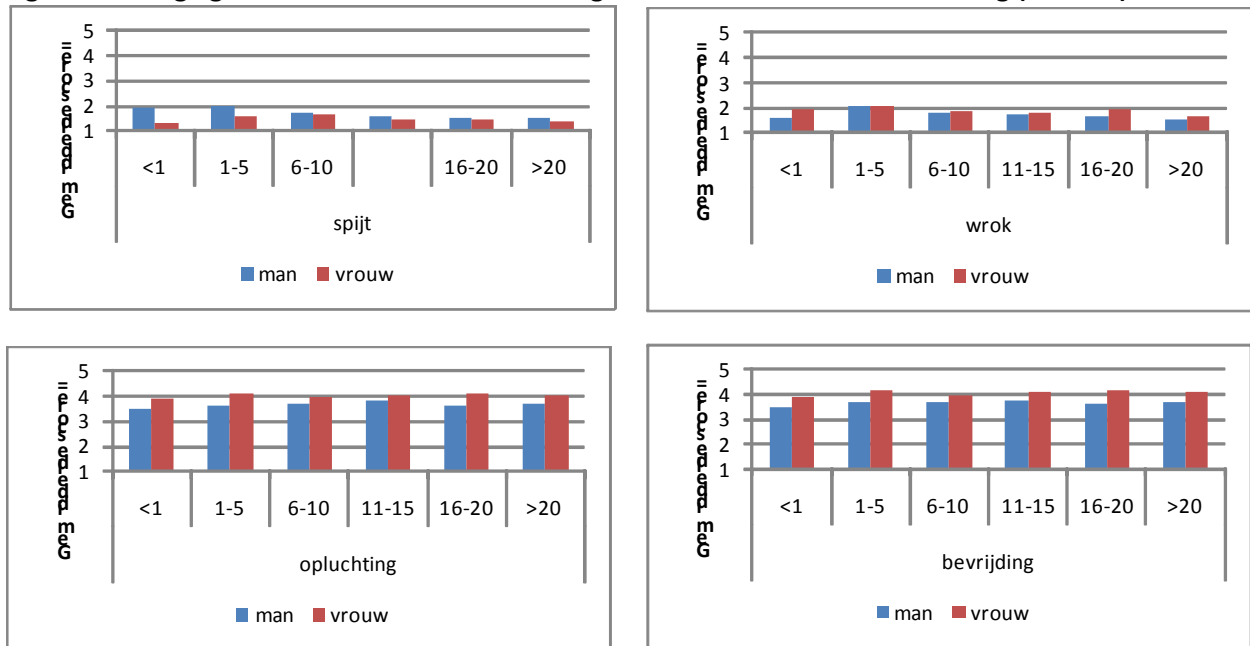
Figuur 1 Gemiddelde duur van het echtscheidingsproces per wetswijziging

Wanneer we de gemiddelde duurtijd van zowel het totale als het juridische echtscheidingsproces doorheen de evolutie in de echtscheidingswetgeving bekijken, zien we dat beiden aanzienlijk verkort zijn. Echter, de duurtijd van het juridisch proces is veel korter geworden dan de duurtijd van het totale proces. Daaruit kunnen we opmaken dat de wetswijzigingen in de echtscheidingswetgeving wel degelijk voor een verkorting van de proceduretijd hebben gezorgd, maar dan vooral van de juridische procedure. De verkorting van de duurtijd van het totale echtscheidingsproces wordt sinds de wet van 1994 afgeremd en is sindsdien zelfs terug licht gestegen.

Huidige gevoelens over de scheiding – Een echtscheiding is een gebeurtenis die emotioneel veel impact kan hebben, ook na de uitspraak, en is daarom een verwerkingsproces dat met verschillende gevoelens gepaard gaat. Dat zien we ook in Figuur 1, waar de gemiddelde scores van deze gevoelens naar duurtijd sinds het definitief apart gaan wonen wordt voorgesteld. Het blijkt dat er inderdaad een beduidende daling in negatieve gevoelens is naarmate de scheiding langer geleden is. Dat is vooral zo bij gevoelens van spijt en minder bij gevoelens van wrok. Er is ook een stijging - maar slechts een hele lichte - in positieve gevoelens naarmate de echtscheiding langer geleden is. Dat is vooral zo bij gevoelens van opluchting bij mannen en vrouwen en bij gevoelens van bevrijding bij mannen. Dat wijst erop dat men uiteindelijk wel positief terugkijkt op de scheiding, hoewel het verloop van de echtscheiding moeilijk kan zijn geweest.

Figuur 1 Huidige gevoelens over de echtscheiding naar duur sinds de echtscheiding (N=3481)

Ook voor kinderen is een echtscheiding geen gemakkelijke gebeurtenis. Daarom vroegen we aan de kinderen hoe zij zich voelden tijdens de echtscheiding van hun ouders. In figuur 3 worden hun gevoelens weergegeven. Daarbij zien we dat kinderen vooral verdrietig zijn omdat hun ouders uit elkaar gaan. Daarnaast zijn ze ook vaak boos en dat eerder op hun vader dan op hun moeder. Dat kan te maken hebben met het feit dat de vader vaker de niet-residentiële ouder is en kinderen zich door deze ouder “in de steek gelaten” kunnen voelen. Naast deze negatieve gevoelens zien we ook dat kinderen opgelucht zijn. Dat is vaak het geval indien de ouders veel ruzie maakten.

Figuur 3 Gevoelens van kinderen tijdens het ouderlijk scheidingproces (N=575)

